

RETŲ INKSTŲ LIGŲ IR UROGENITALINĖS
SISTĖMOS FORMAVIMOSI YDŲ
KOMPETENCIJOS CENTRAS

INFORMACIJA PACIENTAMS IR JŲ TĖVAMS

ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJA SERGANČIO VAIKO ATMINTINĖ

Šlapimo organų sistema yra sudaryta iš dviejų inkstų, dviejų iš inkstų išeinančių šlapimtakių, kurie atsiveria į šlapimo pūslę, ir šlaplės, per kurią šlapimas pašalinamas iš organizmo. Šlapimo organų infekcija yra bakterijų sukeltas uždegimas, kuris gali įvykti įvairiose šlapimo takų dalyse.

Pagal tai, kurią šlapimo takų dalį apima šlapimo organų infekcijos skirstomos į:

- **Ūminį cistitą:** apatinių šlapimo takų – šlapimo pūslės uždegimą. Jis dažniausiai pasireiškia įvairiais šlapinimosi sutrikimais, šlapimo nelaikymu, tačiau jam nebūdingas karščiavimas, juosmens skausmas ar uždegiminių rodiklių padidėjimas kraujyje (CRB ar leukocitų).
- **Ūminį pielonefritą:** viršutinių šlapimo takų – inksto geldelės (šlapimtakio dalies, kuri surenka šlapimą iš inksto) uždegimą, kurio simptomai yra sunkesni už cistito: didelis karščiavimas, bloga vaiko būklė, juosmens ir šono skausmai, o kraujyje nustatoma uždegiminių pakitimų (padidėjęs CRB ir leukocitų skaičius).

KAS SUKELIA ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJĄ?

Ją sukelia bakterijos, patekusios į šlapimo pūslę ar šlaplę, dažniausiai – žarnyno lazdelė (*Escherichia coli*). Bakterijos, kurios įprastai gyvena žmogaus žarnyne, dažniausiai patenka iš žarnyno ar nuo išmatų ant odos ir tada pasiekia šlaplę. Infekcija dažniausiai lieka šlapimo pūslėje (cistitas), tačiau gali pakilti aukštyje šlapimtakiais ir sukelti geldelės uždegimą (pielonefritą). Apytikriai 1 iš 20 berniukų ir 1 iš 10 mergaičių bent vieną kartą gyvenime susergera šlapimo organų infekcija iki 16 metų. Ji yra viena dažniausių mažų vaikų, ypač mergaičių, bakterinių infekcijų.

KOKIE YRA ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI?

- Įgimtos inkstų ir / arba šlapimo takų anomalijos
- Vezikoureterinis refluksas – būklė, kai šlapimas grįžta iš šlapimo pūslės atgal į šlapimtakius ir pasiekia inkstą dėl blogai veikiančio vožtuvo tarp šlapimo pūslės ir šlapimtakio
- Apyvarpės susiaurėjimas (berniukams) arba mažųjų lytinių lūpų suaugimas (mergaitėms)
- Nenormalūs šlapinimosi įpročiai (nepilnas išsišlapinimas, šlapimo užlaikymas)
- Vidurių užkietėjimas
- Lytinis aktyvumas
- Jau buvusi šlapimo organų infekcija (infekcijos pasikartojimo rizika po pirmojo epizodo siekia 50 proc.)

KOKIE YRA ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJOS POŽYMIAI IR SIMPTOMAI?

Simptomai priklauso nuo vaiko amžiaus ir nuo to, ar vaikas serga cistitu ar pielonefritu.

Kūdikiams infekcija pasireiškia labiau bendrais simptomais:

- Neramumas arba didelis mieguistumas / vangumas
- Vėmimas

- Atsisakymas valgyti ar žįsti krūtį
- Karščiavimas
- Taip pat gali būti pakitęs šlapimo kvapas, neramumas šlapinantis, išskynos ant sauskelnų

Vyresniems vaikams dažniausiai pasireiškia su šlapimo organų sistema susiję simptomai:

- Skausmingas šlapinimasis ar deginimo jausmas šlapinantis
- Skausmas žemiau bambos – šlapimo pūslės vietoje
- Padažnėjęs šlapinimasis
- Naujai atsiradęs šlapimo nelaikymas ar pasišlapinimas nesuspėjęs nueiti iki tualetu
- Pakitęs šlapimo kvapas ar spalva, kraujas šlapime

Jeigu sergama pielonefritu, pasireiškia sunkesni simptomai:

- Karščiavimas (įprastai >38°C), kai nėra kitos aiškios priežasties (viduriavimo, kvėpavimo takų infekcijos požymių)
- Juosmens ar šono skausmas
- Bloga vaiko būklė: sumažėjęs aktyvumas, vangumas, mieguistumas, nenoras žaisti

Atkreipkite dėmesį, kad sergančiam šia infekcija vaikui nebūtinai pasireišk visi anksčiau išvardinti simptomai (pvz., pielonefritas gali pasireikšti tik dideliu karščiavimu ar cistitas – tik dažnu neskausmingu šlapinimusi).

KADA REIKIA KREIPTIS Į GYDYTOJĄ?

Jeigu jūsų vaikas karščiuoja be aiškios priežasties ar matote prastą bendrą vaiko būklę, pastebite šlapinimosi įpročių pasikeitimą ar šlapimo pakitimus, vaikas skundžiasi juosmens skausmu (be kitos aiškios priežasties) – būtina nedelsiant kreiptis į gydytoją! Jeigu šlapimo yra negydoma, uždegimas gali rimtai pažeisti inkstus, susidaryti randiniai pakitimai inkstuose, lemiantys padidėjusį kraujospūdį ar inkstų funkcijos sutrikimą.

Vienintelis būdas išsiaiškinti, ar vaikas serga šlapimo organų infekcija, yra atlikti bendrą šlapimo tyrimą!

KAIP TEISINGAI SURINKTI ŠLAPIMĄ TYRIMUI?

- Mažiems ir vyresniems vaikams, apiprausęs išorinius lytinius organus muilu ir šiltu vandeniu bei nusausinus rankšluosčiu, šlapimas renkamas į šlapimo surinkimo indelį tik viduryje šlapinimosi (vidurinė šlapimo porcija).
- Kūdikiams, praėjus 1 val. po maitinimo, nuimamos sauskelnės, švariai apiprausama muilu ir šiltu vandeniu, nusausinama, ir švelniai paspaudžiama pirštu ar šaltu vandeniu sudrėkinta vata keletą kartų (1 k./sek.) šlapimo pūslės projekcijoje žemiau bambos. Laikyti indelį atidarytą, nes kūdikis turėtų pasišlapinti 5 min. eigoje, tuomet bandyti sugaudyti šlapimo srovę į indelį.
- Renkant šlapimą į indelį negalima liesti indelio vidinių sienelių pirštais ar priglausti prie odos, nes taip galima užteršti mėginį bakterijomis nuo odos.
- Nepavykus šlapimo surinkti įprastu būdu, gydytojui gali tekti kateterizuoti šlapimo pūslę – įleidžiant šlapimo kateterį į šlapimo pūslę pro šlaplę ir taip surenkant šlapimą tyrimui. Toks surinkimo būdas nėra pavojingas, tačiau tai atliekama tik medicinos įstaigoje.

ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJOS GYDYMAS

Jeigu atlikus šlapimo tyrimą randama uždegiminių pokyčių, būtina pradėti gydymą antibiotikais. Tačiau, ypač sergant ūminiu pielonefritu, gydymas pradedamas tik surinkus šlapimą šlapimo pasėliui (bakteriologiniam tyrimui, kurio metu laboratorijoje iš šlapimo auginamos bakterijos). Ir tais atvejais, kai gydytojas paskyrė atlikti šlapimo pasėlį, gydymas pradedamas nesulaukus pasėlio rezultatu, iškart po to, kai surenkamas pasėlis. Šlapimo pasėlio atsakymo gali tekti laukti kelias paras.

Šlapimo organų infekcija yra gydoma antibiotikais, o gydymas priklauso nuo infekcijos formos:

- Ūminis cistitas gydomas geriamaisiais antibiotikais. Įprastai 3-5 dienų trukmės gydymo kursu.
- Ūminis pielonefritas gali būti gydomas geriamaisiais arba leidžiamais antibiotikais. Jeigu vaiko būklė sunki, gydytojas gali nuspręsti gydyti vaiką ligoninėje, skirdamas leidžiamus antibiotikus (dažniau kūdikiams, mažiems vaikams, taip pat jeigu vaikas negali išgerti antibiotikų dėl vėmimo, vaiko būklė sunki). Įprastai gydymas trunka 10 dienų (jeigu reikia – leidžiami antibiotikai skiriami, kol vaikas nebekarščiuoja bent parą).

Šlapimo pasėlio tyrimas nustato, kokia bakterija sukėlė infekciją bei patikslina, koks antibiotikas geriausiai veikia infekcijos sukėlėją (vadinamoji antibiotikograma). Todėl iš pradžių skirtas antibiotikas gali būti pakeičiamas kitu, įvertinus antibiotikogramos rezultatus. Taip pat gali reikėti atlikti kraujo tyrimus ir inkstų ultragarso tyrimą, įvertinti šlapimo takų vaizdą ir funkciją, bet tai reikalinga dėl tolesnės vaiko priežiūros ir tai nėra būtini tyrimai pirmomis šios infekcijos gydymo dienomis.

SERGANČIO VAIKO GYDYMAS NAMUOSE

- Būtina vartoti antibiotikus ir pabaigti gydymo kursą tiksliai taip, kaip paskyrė gydytojas, net jeigu vaikas gana greitai pradėjo jaustis gerai!
- Gydymo metu būtina užtikrinti, kad vaikas gertų kuo daugiau skysčių, ypač jeigu karščiuoja.
- Karščiavimas ir skausmas mažinami ibuprofenu (vaikams nuo 6 mėn. amžiaus) arba paracetamoliu.

SVARBIAUSIOS ŽINUTĖS

- Šlapimo organų infekcija (ŠOI) yra dažna infekcija vaikams, ypač dvidešimties sauskelnes - dažniau mergaitėms dėl anatomiškai trumpesnės šlaplės.
- ŠOI diagnozuojama TIK atlikus šlapimo tyrimą.
- Esminis ŠOI gydymas yra antibiotikais, tik jie gali išgydyti infekciją.
- Daugumai vaikų, sergančių ŠOI, kurie yra tinkamai gydomi, ligos prognozė gera. Tačiau ŠOI turi polinkį kartotis, o pasikartojantys pielonefritai gali lemti inkstų audinio randinius pakitimus, o tai retais atvejais gali lemti ilgalaikį inkstų funkcijos sutrikimą ar kraujospūdžio padidėjimą.
- Tam tikrais atvejais gydytojas gali skirti įvairios trukmės profilaktinį antibiotikų kursą (vartojama mažomis dozėmis, viena kartą per dieną) norint išvengti dažnų ŠOI pasikartojimų (jeigu žinoma, kad dėl tam tikrų priežasčių pasikartojimo rizika yra didesnė).

KAIP IŠVENGTI ŠOI PASIKARTOJIMO?

- Tinkamos higienos laikymasis apsaugo nuo bakterijų patekimo iš žarnyno. Mergaitėms po pasituštinimo visada reikia valyti servetėle nuo šlaplės žemyn išeinamosios angos link. Būtina reguliariai keisti sauskelnes, vengti išorinių lyties organų uždegimo.
- Vidurių užkietėjimas didina šlapimo organų infekcijos riziką, todėl būtina su gydytoju aptarti vaiko tuštinimąsi ir esant užkietėjimo įtarimų, imtis tinkamų priemonių ir gydymo.
- Jeigu nustatytas apyvarpės susiaurėjimas (berniukams) ar mažųjų lytinių lūpų suaugimas (mergaitėms), gydytojas paaiškins, kokiomis priemonėmis galima šias problemas išspręsti.
- Būtina skatinti vaikus gerti pakankamai skysčių ir reguliariai šlapintis kas 2–3 val. bei visiškai pasišlapinti, kad šlapimo pūslė po pasišlapinimo būtų visiškai tuščia.

AR SPANGUOLIŲ SULTYS GALI IŠGYDYTI ŠLAPIMO ORGANŲ INFEKCIJĄ?

Vaikai, sergantys šlapimo organų infekcija, turi būti gydomi gydytojo paskirtais antibiotikais. Spanguolių sultys nėra draudžiamos vaikams, sergantiems šlapimo organų infekcija.